

Mareka slimība

Publicēts: 12.04.2021.

Mareka slimība ir (Marek's disease) ir kontagioza, hroniska putnu infekcijas slimība, kas raksturojas ar iekšējo orgānu u.c. audu infiltrāciju difūzā vai audzēju formā ar transformētiem limfocītiem un nervu darbības traucējumiem. Slimība ir plaši izplatīta pasaulē, bijusi reģistrēta arī Latvijā.

Mareka slimība ir Latvijā reģistrējama infekcijas slimība.

Slimības ierosinātājs, tā izturība

Slimību izraisa limfotrops alfaherpesvīruss, kas tiek saukts par Mareka slimības vīrusu (MDV) un pieder Mardivīrusu ģintij. Minētā vīrusu ģints ietver sevī trīs vīrusa serotipus - Gallid herpesvīruss 2 (1. serotips), Gallid herpesvīruss 3 (2. serotips) un Meleagrid herpesvīruss 1 vai tītaru herpesvīruss (HVT) (3. serotips). Pie 1. serotipa pieder visi virulentie vīrusa celmi. Pie 2. serotipa pieder dabīgi avirulenti vīrusa celmi.

Slimības ierosinātājs ir izturīgs ārējā vidē, tas var saglabāties pakaišos, uz mītnes sienām, logiem, aprīkojuma un ventilācijas sistēmā līdz pat gadam.

Patogenitāte un onkoģenitāte atkarīga no vīrusa celma un putnu sugas. Visbiežāk slimība skar vistas, bet tā var skart arī tītarus, fazānus, paipalas, pērļu visticas, kā arī atsevišķas savvaļas putnu sugas.

Epidemioloģija

Infekcijas avots – klīniski slimie putni un klīniski veselie putni, kas ir vīrusa nēsātāji.

Inkubācijas periods ilgst no 14 dienām līdz pat 6 mēnešiem. Vīrusa izdalīšana no putna organisma sākas jau 7-20 dienas pēc inficēšanās un var ilgt visu atlikušo putna mūžu. Visuzņēmīgākie putni ir pirmajās dzīves dienās. Ierosinātājs no putna organisma ārējā vidē tiek izdalīts caur gremošanas traktu un respiratoro (elpošanas) traktu, kā arī caur ādu – inficēto putnu spalvu folikuliem.

Putni visbiežāk inficējas aerogēni, ieelpojot ar vīrusu piesārņotus mītnes/kūts putekļus. No inficētiem putniem nav vēlams iegūt inkubācijas olas, jo vīruss var būt/saglabāties uz olu čaumalas virsmas, tā no jauna Mareka slimības ierosinātāju caur inkubatoru pārnesot uz cāļiem.

Klīniskās pazīmes

Mareka slimība klīniski var izpausties jebkurā putnu vecumā, sākot jau ar 3–4 nedēļu jauniem putniem, bet ir gadījumi, kad tā klīniski pirmo reizi izpaūžas stipri vecākiem putniem, pat tikai pēc dēšanas cikla uzsākšanas.

Slimībai izšķir klasisko formu, kuru galvenokārt raksturo nervu darbības traucējumi, šīs formas gadījumā putnu mirstība reti pārsniedz 10 – 15% dažu nedēļu vai pat vairāku mēnešu griezumā. Klīniskās pazīmes atkarīgas no tā, kādus perifēros nervus skar vīrusa radītās izmaiņas. Var būt spārnu paralīze, klibums, kāju paralīze, acu zilītes krāsas (uz pelēku) un formas (uz elipses vai zvaigzņveidīgu) maiņa un aklums. Putni parasti iet bojā 3-5 mēn. vecumā.

Slimības akūtās formas gadījumā, kurai parasti raksturīgas viscerālas limfomas iekšējos orgānos, saslimšana tiek novērota no 10 - 30% putniem ganāmpulkā, bet tā var skart līdz pat 70% putnu no ganāmpulka. Akūtās formas gadījumā putnu mirstība dažas nedēļas strauji palielinās, bet pēc tam pārtraucas vai lēni samazinās. Akūtās slimības formas gadījumā putni ir nomākti, novērojama to mirstība bez redzamām klīniskām pazīmēm. Daļai putnu pirms nāves novēro paralīzes (spārnu, kāju). Savukārt daļai putnu var būt pārejošas paralīzes, bet tie nobeidzas tikai pēc 2-6 ned. no audzējiem (limfomatoze) iekšējos orgānos.

Arvien biežāk arī novēro ne-neoplastisko slimības formu, kas raksturojas ar smadzeņu vazogēnu tūsku, kas putniem izraisa pārejošu paralīzi.

Diagnostika

Diagnozi uzstāda, ņemot vērā laboratorisko izmeklējumu rezultātus, klīnisko ainu un patologanatomiskās izmaiņas.

Diferenciāldiagnoze

Jādiferencē no:

- putnu leukozes;
- Ņūkāsas slimības;
- putnu gripas;
- infekciozā encefalomiēlīta;
- E, B, D avitaminozēm;
- toksikozēm.

Ārstēšana un kontrole

Par slimību situāciju un mājputnu veselības stāvokli mājputnu īpašniekam/turētājam vajadzētu vērsties pie praktizējoša veterinārārsta, kurš, izvērtējot situāciju mājputnu novietnē, varēs ieteikt nepieciešamās vakcinācijas un optimālāko to ieviešanas veidu, kā arī sniegs pilnīgāku informāciju par mājputnu slimībām, to profilaksi u.c. interesējošiem jautājumiem.

Ārstēšana nav iespējama, putns, kas inficējies ar vīrusu, nav izārstējams un kļūst par vīrusa nēsātāju uz mūžu.

Ir iespējama slimības profilakse un kontrole, izmantojot vakcināciju pret Mareka slimību. Komerציāla rakstura mājputnu saimes vakcinē jau embrija stadijā – inkubatorā vakcīnu injicējot olā no 17. – 19. inkubācijas dienas vai arī inkubatorā, vakcinējot tikko izšķīlušos cāļus. Vakcīnas Latvijas Republikā ir atļauts lietot tikai praktizējošiem veterinārārstiem.

Ja mājputnu novietnē jau ir konstatēta Mareka slimība, tad mājputnu īpašniekam/turētājam būtu jālikvidē viss putnu ganāmpulks, jo putni nav ārstējami un tikai daļēja - klīniski slimo mājputnu - likvidācija neapkaro slimību pilnībā, jo novietnē paliek putni – vīrusu nēsātāji, kuri no jauna inficēs ievestos, veselos mājputnus. Pēc visa mājputnu ganāmpulka likvidācijas jāveic rūpīga novietnes un inventāra tīrīšana un dezinfekcija. No inficētiem putniem nav vēlams iegūt inkubācijas olas, jo vīruss var būt/saglabāties uz olu čaumalas virsmas, tā no jauna Mareka slimības ierosinātāju caur inkubatoru pārnesot uz cāļiem.

Tā, kā Mareka slimības ierosinātājs ir izturīgs un dzīvotspējīgs ārējā vidē, tad slimības profilaksē un kontrolē lielu lomu "spēlē" biodrošības pasākumu ieviešana mājputnu novietnē un to skrupuloza ievērošana.

<https://www.pvd.gov.lv/lv/mareka-slimiba>